

[המשך] נבואת הקדשה - ישעיהו פרק ו

ישעיהו חווה שהוא קרוב לאל, מצטרף לשיח של המלאכים. הוא מרגיש טמא ושהעם סביבו טמא, ואחד המלאכים נוגע לו בשפתיים ופותר לו את הבעייה של הטומאה, שמבחינתו היא גורם מעקב של ההשתתפות שלו בשיח האלוהי.

[לא למבחן] חלפה על פני/חיים נחמן ביאליק

הדבר הזה מציף אצל ביאליק תחושות, והוא כותב את השיר "חלפה על פני", שהוא סוג של התכתבות עם השאלה - מי טמא ומי טהור? האם הוא טמא כשהוא פוגש את האל? ואם הוא טמא, איך הוא יכול להיטהר?

ביאליק מרגיש קרוב לאל, והוא משווה את תחושת הקרבה שלו לזו של ישעיהו. אבל הוא אומר שהשפתיים שלו טמאות - ומאחל שגם לו יבוא מלאך שיבוא ויהפוך אותו טהור, כמו שהיה לישעיהו.

ביאליק מחפש את המלאך בשדה, אצל הילדים. יש כאן אמירה שהיא בעיטה באופציה של ישעיהו - הוא לא מקבל שיבוא איזה מלאך אלוהי שיהפוך אותו לקדוש, אלא הילדים, הטבעי יטהרו אותו. זו בעיטה בעולם הדתי שממנו הוא הגיע ואיתו הוא מתכתב.

בקריאה של השיר במנותק מהפרק נוצר רושם של התקרבות לעולם הדתי שנבלמת על ידי טומאת שפתיו של ביאליק, אבל כשקוראים אותו כמתכתב עם ישעיהו רואים איך המסר מתהפך

מלכים ב' טז, ישעיהו ז-ח

בשנת 732 - כל ממלכת ישראל גולה

מלכים ב' טז

אחז בן יותם מלך יהודה הוא מלך חוטא - עובד עבודה זרה. רצין מלך ארם ופקח מלך ישראל נלחמו באחז - ולא הצליחו להביס אותו. ממלכת ישראל וממלכת אדום מאפשרים לארם לכבוש שטחים מתוך ממלכת יהודה - מתוך אזור אילת. זה מראה על החולשה של ממלכת יהודה באותם ימים. רצין לא הצליח להביס את אחז, אבל הוא מצליח להחליש אותו.

אחז שולח כסף וזהב (שנלקחו מבית המקדש) לתגלת פלסר מלך אשור ומבקש ממנו עזרה. האימפריה האשורית נמצאת באותה תקופה בהתעצמות, והסיוע של אחז (שמפעיל על ארם וישראל לחץ מדרום) עוזר לאשורים לתקוף את ארם וישראל מצפון. זה מוביל להגליית ממלכת ישראל ב-722.

כדי להראות לויאליות למלך אשור, לא רק שהמלך אחז משחד את אשור בכסף וזהב מבית המקדש, אלא הוא גם מבקש מאוריה הכהן לבנות מזבח לאשור בממלכת יהודה - כמו המזבחות שהיו באשור ובארם. המלך אחז חוזר ומקריב על המזבח קורבנות.

רקע חסר

בפרק יש חללים - למה ממלכת ישראל וממלכת יהודה נלחמו אחת בשניה? מה היה ביניהם כל כך נורא שאחז הלך לאשור וביקש מהם להשמיד את ממלכת ישראל?

התשובות לזה נמצאות בישיהו ז'

ישיהו ז'

גם ממלכת ארם וגם ממלכת ישראל עולות על ממלכת יהודה, ואחז מלך יהודה פוחד משתייהן. אלוהים שולח את הנביא ישיהו יחד עם בנו "שאר ישוב" לפגוש את אחז ב"תעלת הברכה העליונה, מסילת בית כובס" - תעלת מים שבה עשו כביסה. ישיהו מוסר למלך שלא יפחד מארם ומישראל.

בן ראשון - שאר ישוב

כאן גם נחשפת הסיבה למלחמה - מלך ארם ומלך ישראל רצו בהתחלה שיתוף פעולה עם אחז מלך יהודה. הם לא קיבלו את שיתוף הפעולה הזה, ולכן הם מנסים להדיח את אחז מלך יהודה, ולהמליך במקומו את "בן טבאל" - שישתף איתם פעולה. החוקרים משערים שמלך ארם ומלך ישראל רצו ליצור יחד עם מלך יהודה קואליציה אנטי-אשורית. אחז לא רצה להיכנס למלחמה עם אשור. ארם וישראל לא רצו לוותר על כוחה של ממלכת יהודה, וברוב יאוש/תעוזה, אחז פנה לאשור לעזרה, ובכך סייע לה לכבוש את האזור.

נשאלת השאלה למה הוא לא רצה להיכנס לחבור לממלכת ישראל. יכול להיות שאחז העריך שאשור תנצח. ארם וישראל יותר קרובות לאשור, ולכן יש להן יותר מה להפסיד.

פסוק ז'

התפקיד של ישיהו בסיפור הוא להגיד למלך אחז - שב בשקט בצד. אל תקרא למלך אשור. אל תצא נגד האחים שלך. הוא עושה את זה במסר נבואי, שאומר - ממלכת ישראל תגלה בכל מקרה, אל תהיה אתה זה שיביא את זה. זה לא ישפיע על גורלך בין ככה ובין ככה. ישיהו אומר - תוך 65 שנה אפריים במילא לא תהיה. זה קצת בעייתי כי אפריים גולים כבר אחרי 10 שנים.

הנביא רואה שאחז לא מאמין לו, ואומר לאחז לבקש סימן. אחז משיב - "לא אשאל ולא אנסה את ה'". הוא לא מאמין, ולא רוצה סימנים.

ישיהו אומר בשם אלוהים - בכל זאת ניתן לך סימן. יוולד לישיהו בן בשם "עמנואל" (= "עמנו אל"), ולפני שהוא ידע להבחין בין טוב ורע - ממלכת ישראל תיפול. תקופת הזמן מתקצרת.

בן שני - עמנו אל

ישיהו ח'

כאן הנביא מתנבא שיוולד לו בן - "מהר שלל חש בז" - שלפני שילמד לדבר ממלכת ישראל תיפול.

בן שלישי - מהר שלל חש בז

הקשר למלכים ב' ט

כנראה שהמתרחש בישיהו ז' מתרחש במלכים ב' טז בין פסוק ו' לפסוק ז' - ישיהו מנסה למנוע את שליכת המלאכים לאשור.

הנבואה - ישעיהו ז' י"ח - כ"ה

הפרשנות המסורתית של ימי הביניים מפרשת את הפסוקים האלה בתור נבואת נחמה כי הנבואה קשה לעם ישראל, ויותר נעים לסיים אותה בנימה מרוככת, ואילו הפרשנות המודרנית מפרשת אותם בתור נבואת פורענות ומתוך התוכן של הפסוק.

הנביא מנבא שצבא אשור יבוא לממלכות ישראל יהודה, וכמו תער שלא מפספס אף שעה הוא יגלח את הארץ מאנשים. עגלת בקר ושני יספיקו לכל יושבי הארץ, שכן כל כך מעט אנשים ישארו שם. "בחיצים ובקשת" - צבא אשור. ויהיו כל כך מעט מקומות שמצמיחים משהו ירוק, שמעט הכבשים יבואו לשם.

מהקריאה הזאת רואים שהנביא אומר למלך - למה לך למהר להביא את מלך אשור? להקדים את החורבן?

אפשר לקרוא גם בתור נבואת נחמה - המשל על השיער אומר שלא יגעו בגוף - יגלחו את ממלכת ישראל, אבל ביהודה לא יגעו. הכבשים ופרות יספיקו לכולם - כי יהיה שפע. הגפנים יהיו לשמיר ולשית - כי מרוב שפע הם כבר לא יהיו כל כך יקרים. האשורים יפגעו בממלכת ישראל, שם באמת יהיה חורבן, ולא בממלכת יהודה.

הפסוקים שמסתדרים עם פרשנות הפורענות הם פסוקים כ', כ"ג, כ"ה.

פסוקים כ"א כ"ב מסתדרים עם פרשנות הנחמה - יהיה שפע בארץ.

בפרק ח' פסוקים ז'-ח' כתוב שתהיה פורענות בממלכת ארם, ממלכת ישראל - אבל הצבא האשורי לא יגיע עד לממלכת יהודה.